

Tillögur að aðgerðum til að bæta stöðu á húsnæðismarkaði

Átakshópur um aukið framboð á íbúðum og aðrar aðgerðir til að bæta stöðu á húsnæðismarkaði

Anna Guðmunda Ingvarsdóttir, formaður
Gísli Gíslason, formaður

22. janúar 2019

Stjórnvöld, launþegahreyfing og atvinnurekendur ákváðu að stofna áttakshóp um húsnæðismál

Ríkisstjórn Íslands

Samtök atvinnulífsins

Áttakshópur
um aukið framboð á
íbúðum og aðrar
aðgerðir til að bæta
stöðu á
húsnæðismarkaði

Samband íslenskra
sveitarfélaga

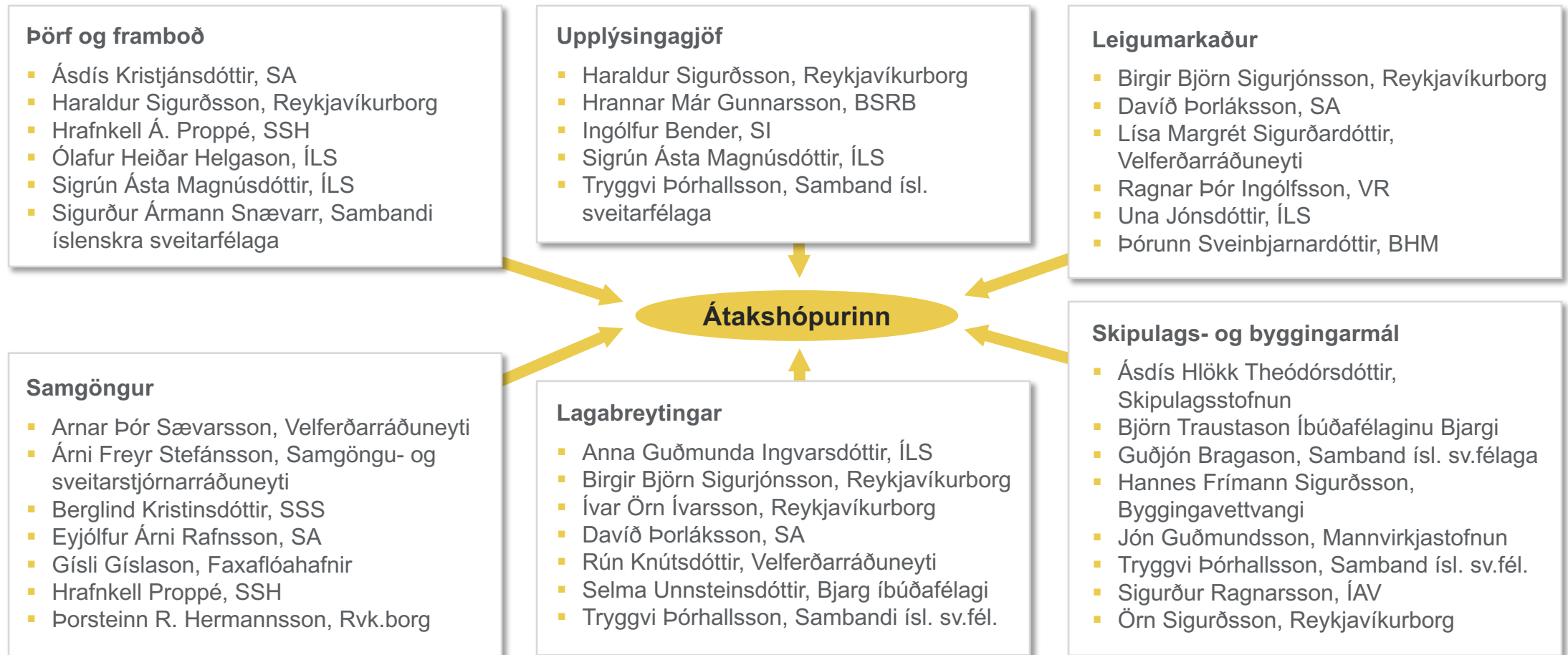
Alþýðusamband Íslands
Bandalag starfsmanna ríkis og bæja
Bandalag háskólamanna
Kennarasamband Íslands

Íbúðalánasjóður

Fjöldi fólks vann tillögur í ólíkum vinnuhópum

Vinnuhópar sem skiluðu niðurstöðum til átakshópsins

Þrátt fyrir fjölbreytta samsetningu náði hópurinn saman um nálgun, umfang vandans og niðurstöður

Húsnæðisskortur fer minnkandi

Mikil uppbygging íbúðarhúsnæðis er nú hafin og hópurinn áætlað að **10.000 íbúðir verði byggðar** á árunum 2019-2021

Tekju- og eignalágir eiga áfram í vanda

Áfram mun vanta um **2.000 íbúðir** á landsvísu auk þess sem nýtt framboð hentar síður tekju- og eignalágum

Margt má gera til að bæta stöðuna

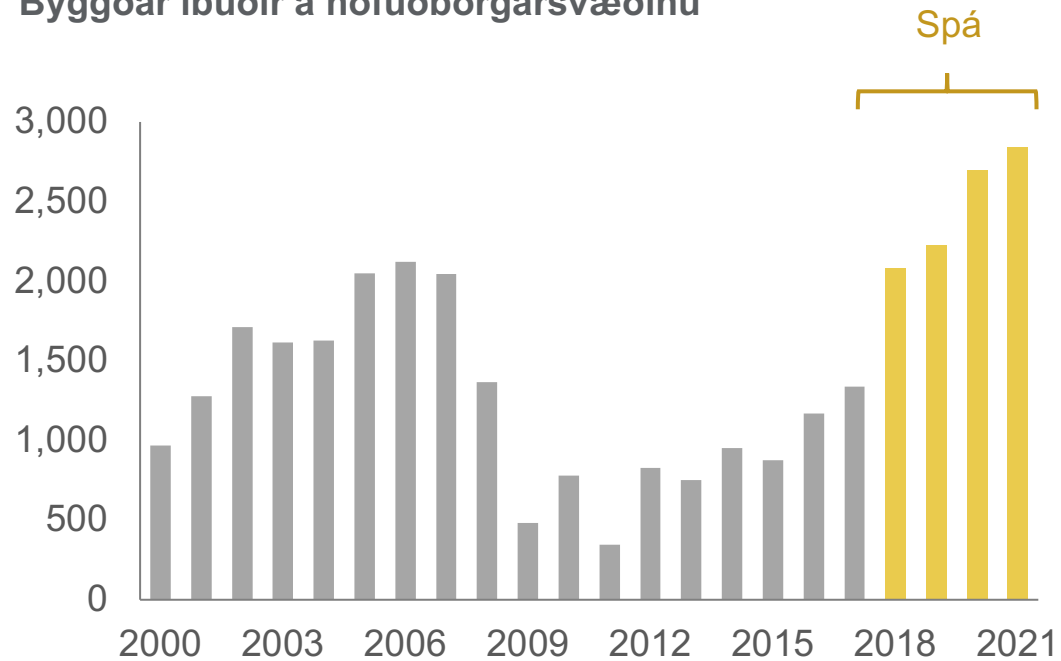
Hægt er að ráðast **strax í aðgerðir** sem leiða til aukins framboðs húsnæðis fyrir tekju- og eignalága á næstu misserum

Húsnæðisskortur fer minnkandi en mun þó ekki hverfa að óbreyttu

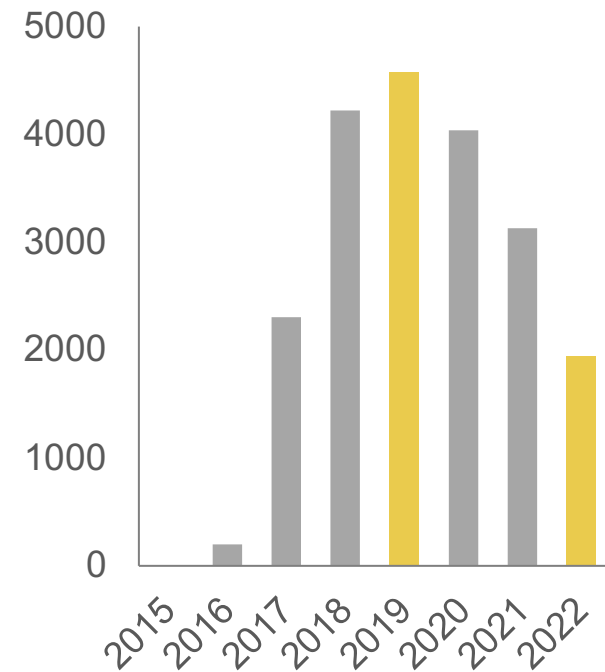
Uppbygging íbúðarhúsnæðis er komin á fullt skrið á ný ...

Byggðar íbúðir á höfuðborgarsvæðinu

... og skortur á íbúðum mun minnka á næstu árum

Íbúðaskortur á landsvísu

Eftir þrjú ár mun íbúðaskortur nema um **2.000 íbúðum á landsvísu** samkvæmt áætlun hópsins

Við leggjum fram 40 tillögur í sjö flokkum sem auka framboð húsnæðis og brúa þannig eftirstandandi bil

Almennar íbúðir

- Stækkun kerfisins með stofnframlögum og hærri tekjumörkum

Húsnæðisfélög

- Stutt við uppbyggingu óhagnaðardriffinna húsnæðisfélaga

Leiguvernd

- Skýrari reglur á leigumarkaði án þess að það bitni á framboði

Skipulags- og byggingarmál

- Endurskoða regluverk til einföldunar og rafvæða stjórnsýslu

Samgönguinnviðir

- Hraðari uppbygging samgönguinnviða og almenningssamgangna

Ríkislóðir

- Ráðstöfun ríkislóða fyrir íbúðir, þar á meðal fyrir leigumarkað

Upplýsingamiðlun

- Samræmd söfnun og miðlun upplýsinga um húsnæðismál

Almennar íbúðir: Kerfið hefur reynst vel og fjármagna ætti frekari uppbyggingu þess

1 Aukin fjárveiting

- Hluti af uppbyggingu íbúða til að mæta óuppfylltri íbúðapörf verði innan kerfis almennra íbúða með því að ríki og sveitarfélög **auki fjárveitingu í stofnframlög** á næstu árum.

2 Almennings-samgöngur í forgang

- Setja verði í forgang við ráðstöfun stofnframlaga og annarra opinberra framlaga vegna uppbyggingar á íbúðarleiguhúsnæði **verkefni þar sem góðar almennings-samgöngur eru fyrir hendi**.

3 Skylda á sveitarfélög

- Til að stuðla að fjölbreytni og sveigjanleika [...] verði lagt til að ríki og sveitarfélög taki upp viðræður um að **lögfesta skyldu sveitarfélaga** til að taka þátt í uppbyggingu á almennum leiguíbúðum og að ráðstafa í skipulagi 5% af byggingarmagni á nýjum reitum/hverfum til uppbyggingar á félagslegu leiguíbúðahúsnæði [...].

4 Hækkun tekjumarka

- **Tekjumörk inn í almenna íbúðakerfið verði endurskoðuð** og taki mið af tveimur neðstu tekjufimmtungunum líkt og gert var ráð fyrir í upphafi enda komi þá til aukning stofnframlaga þannig að þetta dragi ekki úr uppbyggingu vegna tekjulægsta fimmtungsins.

5 Lækkun fjármagnskostnaðar

- **Fjármagnskostnaður stofnframlagshafa verði lækkaður** til að tryggja framgang almenna íbúðakerfisins [...].

6 Útgreiðsla

- **Stærri hluti stofnframlags geti komið til útgreiðslu** við samþykkt umsóknar í því skyni að lækka fjármagnskostnað á byggingartíma.

7 Útgáfuheimild

- Stofnframlagshöfum verði heimiluð að fjármagna sig með **útboði sértryggðra skuldabréfa**.

Húsnæðisfélög: Auka ætti stuðning við óhagnaðardrifin húsnæðisfélög

8 Fjármögnun Blæs

- Leitað verði eftir samstarfi stéttarféлага, SA og lífeyrissjóða um **fjármögnun húsnæðisfélagsins Blæs**.

9 Óhagnaðardrifin húsnæðisfélög

- Gert verði ráð fyrir að **óhagnaðardrifin húsnæðisfélög** verði hluti af uppbyggingu húsnæðismarkaðar á næstu árum.

10 Tenging við önnur úrræði

- Óhagnaðardrifin húsnæðisfélög taki þátt í uppbyggingu íbúðarhúsnæðis á margvíslegan hátt. Þau geti m.a. komið að **uppbyggingu íbúða sem henta úrræðum stjórnvalda** um sértækar aðgerðir til að auðvelda ungu og tekjulágu fólki að kaupa sér íbúðarhúsnæði.

Leiguvernd: Skýrari reglur á leigumarkaði myndu bæta virkni hans

11

Bætt réttarstaða leigjenda

- Ákvæði húsaleigulaga verði endurskoðuð til að **bæta réttarstöðu leigjenda** t.d. um ákvörðun leigufjárhæðar í upphafi leigu og heimildir til breytinga á henni á leigutíma, lengd og uppsögn leigusamninga, og möguleg viðurlög við brotum. Gæta þarf að því að breytingar á húsaleigulögum hækki ekki leiguverð eða dragi úr framboði á leigumarkaði.

12

Fræðsluáttak

- Hafið verði **fræðsluáttak um réttindi og skyldur leigjenda og leigusala**, sem og réttarræði þeirra þegar aðili leigusamnings telur brotið gegn rétti sínum, og þess gætt að upplýsingar séu aðgengilegar á fleiri tungumálum en íslensku.

13

Bætt skráning og upplýsingagjöf

- Áhersla verði lögð á **skráningu leigusamninga í opinbera gagnagrunna** og útfærðar leiðir til að hvetja aðila til að **gera upplýsingar um leiguverð og lengd leigusamninga aðgengilegar**, t.d. með því að binda skattaafslátt vegna langtímaleigu við skráningu í gagnagrunn.

14

Hluti húsnæðis

- Sveigjanleiki í **útleigu á hluta húsnæðis** verði aukinn.

15

Tómthúsagjald

- Sveitarfélög þar sem skortur er á húsnæði fái heimild með tilgreindum skilyrðum til að **flokka íbúðir sem eigandi býr ekki í eða sem ekki eru í langtímaleigu** sem atvinnuhúsnæði, þ.e. c-flokk í merkingu laga um tekjustofna sveitarfélaga.

16

Samtök leigjenda

- **Stuðningur við hagsmunasamtök leigjenda** og þau gerð að virkum málsvara leigjenda.

Skipulags- og byggingarmál: Einfalda ætti regluverk og rafræða stjórnsýsla (1/2)

17 Samstarf og stjórnsýsla

- Myndaður verði **samstarfsvettvangur stjórnvalda og annarra hagsmunaaðila** [...] til að auka yfirsýn yfir skipulags- og byggingarmál og rafræna stjórnsýslu.

18 Einföldun regluverks

- Ráðist verði í **einföldun á regluverki skipulags- og byggingarmála** og tími til að gera athugasemdir við skipulag eða leyfi stytur.

19 Auðvelda deiliskipulag

- Hið flókna og tímafreka ferli við **breytingar á deiliskipulagi**, sem seinkar uppbyggingu íbúðarhúsæðis og eykur byggingakostnað, **verði einfaldað**.

20 Sveigjanlegri skipulags-skilmálar

- Sveigjanleiki í deiliskipulagi og skipulagsskilmálum þeirra verði aukinn** en það hvetur til nýrra og hagkvæmari lausna í mannvirkjagerð sem skilar sér í lægri byggingarkostnaði, án þess þó að gera minni kröfur um umhverfisgæði bygginga og vistspor framkvæmda.

21 Samræming reglugerða

- Leitast verði við að færa **ákvæði byggingarreglugerðar nær því sem þekkist á Norðurlöndunum** þar sem stjórnsýsla er einfaldari og skilvirkari.

22 Skil og yfirferð hönnunargagna

- Hönnunargögnum verði skilað rafrænt**, t.d. í gegnum byggingargátt, og tryggt að ferli við yfirferð þeirra verði faglegt og samræmt milli byggingarfulltrúa og í samræmi við skoðunarhandbók.

Skipulags- og byggingarmál: Einfalda ætti regluverk og rafvæða stjórnsýslu (2/2)

23

Breytilegt umfang byggingareftirlits

- Mat á þörf fyrir rýni hönnunar og framkvæmdaefirlit hverju sinni, styðjist við fyrirfram ákveðna flokkun mannvirkja, s.s. eftir samfélagslegu mikilvægi þeirra.

24

Útvistun byggingareftirlits

- Komið verði á útvistun byggingareftirlits að fyrirmynd Norðmanna, þar sem ríkið vottar fyrirtæki sem sinna byggingareftirliti. Slíkt myndi auka skilvirkni.

25

Íbúðarhúsnæði til skammtímanota

- Í skipulagslöggjöf verði skilgreint og heimilt að útbúa íbúðarhúsnæði til skammtímanota á athafnasvæðum og að enn fremur verði heimilt til að reisa skammtímahúsnæði til að bregðast við tímabundnum vanda. Tilgangur slíkra heimilda er að vinna gegn búsetu í óviðunandi og ósamþykktu húsnæði, mæta þörf vegna tímabundinnar búsetu og vinna gegn heimilisleysi.

26

Endurgreiðsla virðisaukaskatts

- Lagt er til að endurgreiðsla virðisaukaskatts af vinnu á verkstað við gerð íbúðarhúsnæðis verði aukin í 100%.

27

Carlsberg-ákvæðið

- Sveitarfélögum verði tryggðar heimildir í skipulagslögum til að gera kröfu um að allt að 25% af byggingarmagni samkvæmt nýju deiliskipulagi fyrir tilgreint svæði skuli vera fyrir almennar íbúðir, félagslegar íbúðir eða aðrar leiguíbúðir, hvort sem eigandi lands er sveitarfélag, ríki eða einkaaðili.

Samgöngur: Hraða ætti uppbyggingu innviða og styrkja almenningssamgöngur

28

Heildstætt mat á hagkvæmni búsetu

- Uppbygging leiguíbúða fyrir tekjulága **taki fyrst og fremst mið af þörfum fjölskyldna og einstaklinga** með tilliti til atvinnu og hagkvæmni búsetu en hana þarf að meta með hliðsjón af íbúðaverði, aðgengi að hagkvæmum og skilvirkum almenningssamgöngum, atvinnu- og skólasókn og öryggi samgöngumannvirkja.

29

Borgarlína

- Uppbyggingu borgarlínu verði hraðað** í ljósi mikillar uppbyggingar íbúða á höfuðborgarsvæðinu og vaxtarsvæðum á næstu árum.

30

Hröðun framkvæmda

- Framkvæmdum á stofnbrautum** umhverfis höfuðborgarsvæðið samkvæmt samgönguáætlun **verði hraðað**.

31

Gjaldsvæði einfölduð

- Gjaldsvæði almenningssamgangna á vaxtarsvæðum verði samræmd og einfölduð** í þeim tilgangi að jafna og lækka samanlagðan húsnæðis- og samgöngukostnað íbúa á þeim svæðum.

32

Samgöngupassi

- Tekinn verði upp sérstakur samgöngupassi** sem veittur er námsmönnum og leigjendum undir tekju- og eignamörkum almenna húsnæðiskerfisins. Passinn veiti aðgang að almenningssamgöngum á höfuðborgarsvæðinu og á vaxtarsvæðum umhverfis höfuðborgarsvæðið.

Ríkislóðir: Hefja ætti skipulagningu Keldnals til að auka framboð húsnæðis

33

Skipulagning
Keldnals

- Ríkið og Reykjavíkurborg nái samkomulagi um að hefja skipulagningu Keldnals, m.a. með markmið um félagslega blöndun, og semji í framhaldi um eignarhald og framkvæmdir. Tekið verði mið af því að hefja skipulagningu á landinu á árinu 2019 og að til byggingar komi samhliða öðrum áfanga Borgarlínu.

Upplýsingamiðlun: Bætt söfnun, miðlun og samræming myndi bæta húsnæðismarkaðinn

34 Aukið samstarf

- Samstarf opinberra stofnana sem hafa það hlutverk að safna og miðla upplýsingum um húsnæðismál verði aukið, **myndaður verði öflugur samstarfsvettvangur** opinberra aðila og þeir vinni að sameiginlegum skilgreiningum sem hægt verði að styðjast við [...].

35 Byggingargátt

- **Notkun byggingargáttar Mannvirkjastofnunar verði gerð að lagaskyldu** fyrir bæði byggingarstjóra og byggingarfulltrúa og komið verði til móts við sveitarfélög vegna kostnaðar við nauðsynlegar breytingar á upplýsingakerfum [...].

36 Húsnæðis-
áætlanir

- **Stjórnvöld og sveitarfélög leggi sérstaka áherslu á vinnslu húsnæðisáætlana** og sameiginlegrar þarfagreiningar fyrir húsnæði á skilgreindum vinnusóknarsvæðum og hugað verði að samspiili milli skipulagsáætlana og húsnæðisáætlana.

37 Skráning íbúða

- **Hafið verði átak til að safna upplýsingum um fjölda óskráðra íbúða** og skilgreindir hagrænir hvatar sem leiða til þess að eigendur óskráðra íbúða sjái sér hag í því að íbúðin komi fram í opinberum skráningum.

38 Skráningar á
fasteignanúmer

- **Lögfestar verði lögheimilisskráningar á fasteignanúmer** og hafið átaksverkefni þar sem eldri lögheimilisskráningar verði yfirfarnar og skráðar á íbúðir.

39 Skilgreina
byggingarstig

- Farið verði yfir **skilgreiningar á matsstigum og byggingarstigum** með samræmingu og einföldun í huga.

40 Kannanir á
landsvísu

- **Almennar húsnæðiskannanir á landsvísu** verði reglubundinn þáttur í upplýsingaöflun hins opinbera sem hægt verði að leggja til grundvallar við þarfagreiningu [...].

